

Agenda pohřebnictví v hledáčku obcí

ILUSTRACI FOT: IVAN RYŠAVÝ

Hřbitov v Praze-Řepích

Aktuální situaci v pohřebnictví, vyjasňováním různých odborných názorů, ale především **hodnocením dopadu novely zákona o pohřebnictví** se zabývá poradní skupina Ministerstva pro místní rozvoj (MMR) k pohřebním a kremačním službám.

Poradní skupina, která sdružuje **zástupce MMR z odboru regionální politiky a členy profesních sdružení v pohřebnictví** (Asociace pohřebních služeb, Sdružení pohřebnictví, Unie pohřebních služeb), vznikla na základě rozhodnutí ministryně pro místní rozvoj **Klárý Dostálové** na počátku letošního roku. Dvě společná jednání u kulatého stolu ukázala, že novela zákona o pohřebnictví, která nabyla účinnosti 1. září 2017 (dále jen zákon o pohřebnictví), vyžaduje v některých

Víte, že Ministerstvo pro místní rozvoj...

- Na svých webových stránkách nabízí **vzorový řád veřejného pohřebiště**, který mohou obce coby provozovatelé pohřebiště využít při přípravě vlastního řádu, jenž musejí mít schválený do 31. srpna 2020?
- Na webu zveřejnilo také **vzorovou smlouvu o nájmu hrobového místa a vzorovou příkazní smlouvu o zajištění hrobnických prací?**
- Má **speciální e-mail pohrebnictvi@mmr.cz**, který mohou obce, kraje i široká veřejnost využít k zadání svého dotazu?
- Pořádá pro krajské úřady, obce, hygienické stanice i veřejnost **konzultační dny k pohřebnictví?**
- **Hradí obcím náklady vynaložené na slušné pohřbení** (tzv. sociální pohřby)?
- **Vyřizuje stížnosti obcí na pohřební služby**, zejména na ty, které v areálech obecních hřbitovů pohřbívají bez povolení provozovatele?
- **Zdarma na svém webu zpřístupnilo ČSN 49 3160 Rakve?**

svých ustanoveních větší „návodnost“, jelikož jsou až příliš stručná. Ministerstvo pro místní rozvoj již před těmito schůzkami vydalo metodiky, které usnadňují aplikaci novely v praxi.

PRÁVO ZEMŘELÉHO NA RESPEKT K JEHO DŮSTOJNOSTI

Mezi nejnovější výstupy pracovní skupiny náleží i ten, který zároveň vznikl ve spolupráci s krajskými hygienickými stanicemi, a to **výklad pojmu uvedeného v novele bez bližších podrobností, konkrétně sousloví „pevně zavřená rakev“**.

Ač by se na první pohled mohlo zdát, že jde jen o nepodstatnou záležitost, zjištění kontrolorů napříč státní správou svědčí o opaku. Obdobně jako pevně uzavíratelná urna je i pevně zavřená rakev **právem zemřelého na respekt k jeho důstojnosti, tj. na neotevření ní rakve, urny, hrobu a na pietní uložení do konečné rakve**. Nelze opomenout také úctu k životu: Být nevídaným svědkem rozkladu lidské bytosti je neúčtou k principu bytí. Odkud si osobujeme právo mrtvé hanobit?

DRUHY RAKVÍ

Konečná pevně zavřená rakev určená k pohřbení do země musí být vyrobena z materiálu, který podléhá hnilobě, s vložkou nebo vystláním, které nepropouští kapaliny. Na druhé straně, i když rakev zvlhne, nesmí zejména během transportu podlehnout deformaci či stlačení až do momentu pohřbení. Vložka nebo vystlání nesmí bránit rozkladu těla zemřelého. Konečné rakve smějí obsahovat **zinkové** (nikoli pozinkované) **vložky** maximálně do tloušťky 0,5 mm.

Druhy konečných rakví pro ukládání do hrobů a hrodek podrobně upraví provozovatel veřejného pohřebiště v řádu veřejného pohřebiště podle **§ 19 odst. 2 písm. b) zákona o pohřebnictví**.

Od pevně zavřených konečných rakví musíme nejprve odlišit **pevně zavření**

transportních rakví nebo rakví s vlastním chlazením (refrigerator coffin). V zákoně stanovena „*pevně zavřená rakev*“ je vždy míněna **rakev konečná**, nikoli převozní nebo s chladicí jednotkou.

To znamená, že **lidské pozůstatky před pevným zavřením konečné rakve musejí být definitivně umyty, upraveny a oblečeny**. Vybavení konečné rakve nesmí obsahovat předměty, které mohou poškozovat životní prostředí nebo bezpečnost samotného pohřbení.

Pevně zavřená rakev není rakví neprodyšně zavřenou. Pevně zavřená rakev musí jít v případě potřeby, zejména je-li to přání vypravitele pohřbu, otevřít, aniž by se poškodila.

NEPRODYŠNÉ ZAVŘENÍ KONEČNÉ RAKVE

Použití neprodyšného zavření (use of hermetic sealing) konečné, zpravidla kovové rakve, nebo fólie, je povinné pouze v případech, pokud:

- a) je smrt důsledkem nebezpečné infekční nemoci;
- b) přeprava nekonzervovaných nebo nebalzamovaných lidských pozůstatků přesahuje dobu 8 hodin nebo vzdálenost 500 km;
- c) jde o mezinárodní přepravu, a to i konzervovaných nebo balzamovaných lidských pozůstatků, zejména mimo Evropu a letecky.

POUŽITÍ TRANSPORTNÍCH VAKŮ A NOSÍTEK

V souladu se zákonem o pohřebnictví se do konečné rakve (nikdy ne do rakve transportní!), a to v transportním vaku, ukládají lidské pozůstatky:

- a) ve stavu pokročilého rozkladu, přičemž
 - o stavu zpravidla rozhoduje provozovatel pohřební služby;
 - je-li to bezpodmínečně nutné k zabránění hrozícího zdravotního ohrožení osob, musí provozovatel pohřební služby požádat krajskou hygienickou stanici, aby v nutné míře vydala omezení týkající se transportního vaku a druhu rakve;
 - b) nakažené nebezpečnou nemocí, přičemž
 - o nemoci rozhoduje lékař a o karanténě krajská hygienická stanice;
 - použije se zpravidla speciální patologický vak, který svým konstrukčním řešením spolehlivě zabrání úniku biologických agens.
- Použití vaků z umělohmotných fólií**, v nichž mohou být těla zemřelých ukládána do rakví k pohřbení do země, je přípustné pouze tehdy, když tyto vaky jsou prokazatelně biologicky rozložitelné.

Při převozech na přechodné místo (pitva, chladicí nebo mrazicí zařízení) nebo při identifikaci těla zemřelého (mimo smuteční obřad) se smí použít **rakev transportní**, tj. rakev zavřená (nemusí být zavřená pevně, ale i při technických převozech lze pevně zavření doporučit) nebo transportní

Obdobně jako pevně uzavíratelná urna je i pevně zavřená rakev právem zemřelého na respekt k jeho důstojnosti, tj. na neotevírání rakve, urny, hrobu a na pietní uložení do konečné rakve. Nelze opomenout také úctu k životu: Být nevídaným svědkem rozkladu lidské bytosti je neúctou k principu bytí.

! Pieta nespočívá jen ve výzdobě hrobu

vak na transportních nosítkách. Transportní rakev musí být omyvatelná a podrobována pravidelné dezinfekci podle provozního řádu provozovatele pohřební služby.

TECHNICKÉ ŘEŠENÍ PEVNÉHO ZAVŘENÍ RAKVE

Pro zajištění pevného zavření konečné rakve MMR doporučuje **nepoužívat hřebíky, nýty, dráty, lepicí pásky nebo lepidla**. Tyto spojovací materiály znehodnocují konečnou rakev, a proto se MMR příklání k **provedení pevného kovového šroubového spojení pomocí:**

a) šroubů, které jsou zašroubovány do výrobce rakev již připravených otvorů se závitem;

b) vrutů, které jsou druhem samořezných vrutů, jejichž použitím se vytvoří u měkkého materiálu, nejčastěji dřeva, také rozebíratelný spoj

Rakev musí být v každém případě zavřena také s ohledem na to, aby počet uzávěrů a materiály, z nichž jsou vyrobeny, zbytečně nezatěžovaly životní prostředí. V případě kremačních rakví je materiál, který nelze použít k zajištění výše uvedeného „pevného zavření rakve“, uveden v **ČSN 49 3160 Rakve, odd. 4.2.6**. Lepidla musejí být vyrobená na bázi chemických látek, které splňují požadavky téže normy.

Pevnost zavření konečné rakve by měla být dále vyřešena konstrukčně nejlépe **pevným středovým profilovým rámem rakve**, který tvoří zámek, a to variantně:

a) ve víku (profilový rám překrývá hranu spodní části rakve);

b) na spodku (profilový rám je přizpůsoben pro zapadnutí vrchní části rakve).

Pevně zavřená rakev musí být rovněž opatřena **štítkem, který obsahuje jméno a příjmení zemřelé osoby, datum úmrtí a zvolené pohřebiště nebo krematorium**; dále na ní musejí být uvedeny **název a IČO provozovatele pohřební služby**. Tímto způsobem musí být popsáno jak **víko**, tak **spodek konečné rakve**. Nejde o žádný anonymní kontejner na odpad.

Zákon o pohřebnictví, ale ani **ČSN 49 3160 Rakve** nebo **ČSN EN 15 017 Pohřební služby – požadavky**, pojem „pevně zavřená rakev“ nebo „pevně uzavřená rakev“ nevymezují.

MMR proto již bezprostředně poté, co nabyla novela zákona o pohřebnictví účinností, vydalo na svých webových stránkách **stanovisko k pevně zavřené rakvi**. Podle tohoto názoru gestora zákona o pohřebnictví musí být: „... **víko konečné rakve se spodním dílem vhodně spojeno a vyrobeno tak, aby zákonná povinnost ve výše uvedeném ustanovení byla dodržena.**“

Ministerstvo pro místní rozvoj začalo tento důležitý a zákonný pojem konzultovat s výrobcí rakví v České republice a svůj širší výklad prezentovalo na konzultačním dni MMR dne 16. května 2019 zástupcům krajských hygienických stanic. Následně jej zaslalo k připomínkám krajským hygienickým stanicím i Ministerstvu zdravotnictví a projednalo se zástupci profesních sdružení v pohřebnictví dne 4. června 2019 při jednání pracovní skupiny MMR pro pohřebnictví.

MMR považuje za nejdůležitější, **aby spojení horního a dolního dílu rakve vždy tvořilo zámek, který omezí pohyb dílů rakve ve směru podélném a příčném**. Pevnost zámku by měla být pouze doplněna **o pevné, ale rozebíratelné, spojení spodního a horního dílu rakve**.

Dodržování tohoto metodického doporučení MMR může vnést do oboru pohřebnictví více úcty, kterou si všichni zemřelí zaslouží. Důstojné spojení horního a spodního dílu rakve, ve které všichni jednou spočineme, se musí stát samozřejmostí.

V souladu se zákonem o pohřebnictví **způsob pevně zavřené rakve dozoruje krajská hygienická stanice**, a to zejména u provozovatele krematoria, který musí uchovávat lidské pozůstatky do zpopelnění výhradně v takovéto rakvi.

ZÁVĚREM

Většina výše uvedených povinností není v zákoně o pohřebnictví stanovena. Kontrolní orgány MMR, krajských úřadů a provozovatelů pohřebišť budou moci jejich plnění v rámci své kontrolní činnosti po podnikatelích v pohřebnictví bezpodmínečně požadovat na základě obecného zákazu stanoveného v **§ 92 odst. 1 občanského zákoníku**: „*Naložit s lidskými pozůstatky a s lidskými ostatky způsobem pro zemřelého nedůstojným se zakazuje.*“ ■

Text připravilo Ministerstvo pro místní rozvoj ve spolupráci s Asociací soukromých pohřebních služeb v ČR, z. s., Sdružením pohřebnictví v ČR, z. s., a Uníí pohřebních služeb, z. s.

! Pevně uzavřená rakev (detail)